

F. ENGELS

—

ALKULAUSE TEOKSEEN „SAKSAN TALONPOIKAISSTA“

Kyseinen teos on kirjoitettu kesällä 1850 Lontoossa vielä vastikään päättyneen vastavallankumouksen välittömän vaikutuksen alaisena; se ilmestyi Karl Marxin toimittaman „Neue Rheinische Zeitung. Politisch-ökonomische Revue“¹ julkaisun 5. ja 6. vihkossa Hampurissa 1850.— Poliittiset ystäväni Saksassa toivovat siitä uusintapainosta, ja täytän heidän toivomuksensa, sillä teos on mielipahakseni vielä tänäpäivänäkin ajankohtainen.

Se ei pyri olemaan itsenäisesti tutkitun aineiston esittämistä. Päinvastoin, talonpoikaiskapinaa ja Thomas Münzeriä koskeva aineisto on kokonaisuudessaan otettu Zimmermannilta. Hänen kirjansa, vaikkakin se on paikoitellen vajavainen, on yhä vieläkin paras tosiasia-ynhenäinen esitys. Vanhalla Zimmermannilla oli lisäksi harrastusta aineeseensa. Sama vallankumouksellinen vaisto, joka saa hänet tässä teoksessa kaikkialla esiintymään sorrettujen luokkien puolustajana, teki hänet myöhemmin erääksi Frankfurin äärimmäisen vasemmiston parhaaksi edustajaksi. Sittenmin hän on tosin jäänyt hieman jälkeen ajasta.

Joskin Zimmermannin esityksestä puuttuu sisäinen eheys, joskaan hän ei onnistu osoittamaan tuon aikakauden uskonnollis-poliittisia riitakysymyksiä silloisten luokkataistelujen peiliku-vaksi; joskin hän näissä luokkataisteluissa näkee ainoastaan sortajia ja sorrettuja, pahan ja hyvän, pahan lopullisen voiton; joskin hän tuntee perin puutteellisesti niitä yhteiskunnallisia oloja, joista johtui sekä taistelun puhkeaminen että sen päättyminen, niin oli tämä sen aikakauden vika, jona kirja julkaistiin². Päinvastoin, aikaansa nähden se on kiitosta ansaitseva poikkeus Saksan idealististen historiateosten joukossa, vieläpä sangen realistisesti kirjoitettu.

¹ — „Uusi Reinin Lehti. Poliittis-taloudellinen Katsaus“. *Toim.*

² W. Zimmermannin kolmiosainen teos. „Suuren talonpoikaissodan historia“ ilmestyi ensi kerran vv. 1841—1843. *Toim.*

Kuvaillessani taistelun historiallista kulkua vain pääpiirteis-
sään olen pyrkinyt esityksessäni selittämään, että talonpoikais-
sodan synty, siinä esiintyvien eri puolueiden asenne, ne poliittiset
ja uskonnolliset teoriat, joilla nämä puolueet koettivat selvittää
itselleen omaa asemaansa, ja lopuksi itse taistelun tulos olivat
näiden luokkien silloisista historiallisista yhteiskunnallisista
elinoloista johtuvaa välttämättömyyttä, ts. etteivät Saksan sil-
loinen poliittinen järjestys, kapinat sitä vastaan, sen ajan poliit-
tiset ja uskonnolliset teoriat olleet syitä, vaan seurauksia siitä
kehitystasosta, jolla maatalous, teollisuus, maa- ja vesiliikenne,
kauppa ja rahaliike siihen aikaan Saksassa olivat. Tämän ainoan
materialistisen historiankäsitteen luoja en ole minä, vaan
Marx, ja se esiintyy niin ikään hänen samassa aikakaus-
julkaisussa olleissa kirjoituksissaan, jotka koskevat vuosien
1848—1849 Ranskan vallankumousta, sekä teoksessa „Louis
Bonaparten brumairekuun kahdeksastoista”.

Vuoden 1525 Saksan vallankumouksen ja vuosien 1848—1849
vallankumouksen välinen yhdensuuntaisuus oli liian silmiinpis-
tävä, voidakseni sivuuttaa sen silloin kokonaan. Mutta samalla
kun tapahtumien kulussa oli yhtäläisyyttä sikäli, että niin siellä
kuin täälläkin samat ruhtinain joukot kukistivat erilaiset pai-
kalliset kapinat toisen toisensa jälkeen ja että kummassakin
tapauksessa kaupunkiporvariston esiintyminen oli monesti nau-
rettavan samanlaista, ilmenivät myös erilaisuudetkin sentään
kirkkaasti ja selvästi.

„Ketkä hyötyivät 1525 vallankumouksesta? *Ruhtinaat*. Ketkä
hyötyivät 1848 vallankumouksesta? *Suurruhtinaat*, Itävalta ja
Preussi. Vuoden 1525 pikkuruhtinain takana olivat heihin
veroilla kytketyt pikkuporvarit; vuoden 1850 suurruhtinain,
Itävallan ja Preussin, takana on uudenaikainen suurporvaristo,
joka on valtionvelan avulla alistava ne nopeasti alaisekseen. Ja
suurporvariston takana ovat proletaarit”¹.

Minun on valitettavasti sanottava, että tässä väitteessä tuli
Saksan porvaristolle annettua liian paljon kunniaa. Porvaris-
tolla on ollut hyvä tilaisuus niin Itävallassa kuin Saksassakin
„alistaa nopeasti valtionvelan avulla” monarkia alaisekseen,
mutta se ei ole milloinkaan eikä missään käyttänyt tätä
tilaisuutta.

Vuoden 1866 sota jätti Itävallan lahjana porvariston syliin.
Mutta porvaristo ei osaa hallita, se on voimaton ja kykenemätön
kaikkeen. Se osaa vain riehua työläisiä vastaan, kun nämä
vähänkin liikahtavat. Se pysyy vielä peräsimmässä vain siksi, että
unkarilaiset tarvitsevat sitä.

¹ *F. Engels*, Saksan talonpoikaissota. Ks. *K. Marx* ja *F. Engels*, Teokset,
VIII osa, s. 198. *Toim.*

Entä Preussissa? Valtionvelka on tosin hirmuisesti kasvanut, vajauksesta on tullut pysyväinen ilmiö, valtion menot kasvavat vuosi vuodelta, porvaristolla on enemmistö edustajakamarissa, ilman porvaristoa ei voida kohottaa veroja eikä ottaa lainoja — mutta missä on sen valta valtion yli? Vielä pari kuukautta sitten, kun jälleen oli edessä vajuus, sillä oli mitä parhain asema. *Hiemankin* sitkeämpänä se voisi puristaa sievoisia myönnytyksiä. Entä mitä se tekee? Se pitää riittävänä myönnytyksensä sitä, että hallitus *sallii sen* laskea noin 9 miljoonaa hallituksen jalkain juureen, eikä vain *yhtenä* vuotena, vaan *joka vuosi* myös vastaisuudessa.

En tahdo moittia edustajakamarissa olevia onnettomia „kansallisliberaaleja” enemmän kuin mitä he ansaitsevat. Tiedän, että heidät ovat jättäneet pulaan ne, jotka ovat heidän takanaan, porvariston joukot. Nämä joukot eivät *tahdo* hallita. Ne tuntevat yhä vielä luissaan vuoden 1848.

Miksi Saksan porvaristo on näin ihmeen arka, siitä alempana.

Muussa suhteessa on ylläoleva väite osoittautunut täysin oikeaksi. Vuodesta 1850 alkaen pikku valtiot, jotka nyt toimivat ainoastaan vipusimina Preussin ja Itävallan vehkeilyissä, ovat yhä selvemmin joutuneet taka-alalle; Itävalta ja Preussi taistelevat yhä kiivaammin yksinherruudesta ja vihdoin v. 1866 välit selvitetään väkivallan avulla, minkä tuloksena Itävalta säilyttää omat maakuntansa, Preussi laskee koko pohjoisen joko välittömästi taikka välillisesti valtansa alle ja kolme lounaista valtiota jätetään toistaiseksi pelin ulkopuolelle.

Saksan työväenluokalle on koko tässä näytelmässä merkitystä ainoastaan seuraavalla:

Ensiksikin, että työläiset ovat yleisen äänioikeuden ansiosta saaneet mahdollisuuden lähettää välittömästi edustajiaan lakia-säättävään kokoukseen.

Toiseksi, että Preussi on ollut ensimmäisenä näyttämässä hyvää esimerkkiä ja nielaissut kolme muuta jumalan armoittamaa kruunua. Että se tämän proseduurin *jälkeen* yhä omistaisi saman tahrattoman kruunun jumalan armosta, sitä eivät usko edes kansallisliberaalit.

Kolmanneksi, että Saksassa on nyt vain *yksi* vakava vallankumouksen vastustaja — Preussin hallitus.

Ja neljänneksi, että Itävallan saksalaisten täytyy nyt vihdoinkin asettaa ja ratkaista kerta kaikkiaan kysymys, keitä he tahtovat olla: saksalaisia vaiko itävaltalaisia? Minkä he mieluummin tahtovat pitää — Saksan vaiko ulkosaksalaiset Leithajoen takaiset lisäkkeensä? Se, että heidän täytyy luopua joko toisesta tai toisesta, on jo kauan ollut selvää, mutta pikkuporvarilliset demokraatit ovat sen aina hämänneet.

Mitä tulee vuoden 1866 muihin tärkeihin riitakysymyksiin, joita toisaalta „kansallisliberaalit” ja toisaalta „kansanpuolue” ovat siitä lähtien ihan kyllästymiseen asti käsitelleet, niin seuraavien vuosien historia todisti, että nämä kaksi kantaa taistelivat niin kiivaasti keskenään vain siksi, että ne ovat yhden ja saman rajoittuneisuuden vastakkaisia kohtioita.

Saksan yhteiskunnallisia suhteita vuosi 1866 ei ole juuri lainkaan muuttanut. Muutamat porvarilliset reformit — sama mittaja painojärjestelmä, liikkumisvapaus, elinkeinovapaus jne., kaikki byrokratian määräämissä rajoissa — eivät vielääkään ylety *siihen*, minkä Länsi-Euroopan muiden maiden porvaristo on jo aikoja sitten saanut, ja jättävät koskemattomaksi pääkuisan, byrokraattisen toimilupajärjestelmän. Ja proletariaatille tehdään muutoinkin kaikki liikkumisvapaus-, indigenaatti-, passinlakkauttamis- ja muut lait yleisen poliisikäytännön kautta aivan illusorisiksi.

Kaupan ja teollisuuden, rautateiden, lennätinliikenteen ja valtamerien höyrylaivaliikenteen kasvu Saksassa vuoden 1848 jälkeen on merkitykseltään paljon tärkeämpi kuin vuoden 1866 näytelmä. Vaikkakin tämä edistyminen on heikompa, kuin mitä se on ollut samaan aikaan Englannissa ja jopa Ranskassakin, niin Saksaan nähden se on ennenkuulumatonta ja se on kahdessakymmenessä vuodessa saanut aikaan enemmän kuin mitä ennen sai aikaan kokonainen vuosisata. Saksa on vasta nyt todella ja peruuttamattomasti vedetty mukaan *maailmankauppaan*. Teollisuusmiesten pääomat ovat nopeasti lisääntyneet ja porvariston yhteiskunnallinen merkitys on vastaavasti kohonnut. *Keinottelua*, joka on teollisen kukoistuksen varmin tunnusmerkki, on esiintynyt runsaasti, ja se on kahlehtinut kreivit ja herttuat triumfivaunuihinsa. Saksan pääoma rakentaa nyt Venäjän ja Romanian rautateitä — olkoon maa sille kuohkea! — kun sen sijaan vielä viisitoista vuotta sitten Saksan rautatiet kerjäsivät apua englantilaisilta liikemiehiltä. Kuinka on siis mahdollista, ettei porvaristo ole vallannut poliittistakin valtaa, että se käytetty niin pelkurimaisesti hallitusta kohtaan?

Saksan porvariston onnettomuutta on se, että se hyvään saksalaiseen tapaan tulee liian myöhään. Sen kukoistusaika sattuu kaudelle, jolloin Länsi-Euroopan muiden maiden porvaristo on poliittisesti jo taantumassa. Englannissa porvaristo ei kyennyt saamaan varsinaista edustajaansa Brightiä hallitukseen muutoin kuin äänioikeutta laajentamalla, minkä seurauksena täytyy tulla loppu koko porvariston vallasta. Ranskassa, jossa porvaristo sellaisenaan, koko luokkana, piti herruutta vain kaksi vuotta tasavallan aikana, vv. 1849 ja 1850, se saattoi jatkaa yhteiskunnallista olemassaoloaan vain luovuttamalla poliittisen herruuden Louis Bonapartelle ja armeijalle. Ja nyt Euroopan kolmen edistyneimmän maan vuorovaikutuksen voimistuttua näin

äärettömästi ei enää ole mahdollista, että Saksan porvaristo voisi kaikessa rauhassa pystyttää poliittisen herruutensa, kun tämä on Englannissa ja Ranskassa jo aikansa elänyt.

Porvariston omalaatuisena erikoisuutena verrattuna kaikkiin muihin aikaisemmin vallassaolleisiin luokkiin on nimenomaan se, että sen kehityksessä on käännekohta, josta alkaen sen mahtikeinojen ja siis ennen muuta pääomien kaikkalainen lisääntyminen johtaa vain siihen, että se tulee yhä kykenemättömämmäksi pitämään poliittista herruutta. „*Suurporvariston takana ovat proletaarit*”. Sitä mukaa kuin porvaristo kehittää teollisuuttaan, kauppaansa ja liikennevälineitään, sitä mukaa se luo proletariaattia. Ja tietynä hetkenä — jonka ei kaikkialla tarvitse koittaa samaan aikaan taikka samalla kehitystasolla — porvaristo alkaa huomata, että sen ainainen seuralainen — proletariaatti — on kasvamassa sitä pitemmäksi. Siitä hetkestä lähtien porvaristo ei enää pysty pitämään yksinomaista poliittista herruutta; se etsii lähettyviltään liittolaisia, joiden kanssa se, olosuhteista riippuen, joko jakaa valtansa taikka joille se sen kokonaan luovuttaa.

Saksassa porvaristo tuli tähän käännekohtaan jo 1848. Saksan porvaristo ei tosin pelästynyt silloin niinkään Saksan kuin Ranskan proletariaattia. Vuoden 1848 kesäkuun taistelut Pariisissa näyttivät porvaristolle, mikä sitä odotti; Saksan proletariaatti oli niin ikään kyllin kiihdyksissään todistaakseen sille, että sielläkin on jo maassa siemen samanlaista satoa varten; ja siitä päivästä lähtien on porvariston poliittisen toiminnan kärki ollut poikki. Se on hakenut liittolaisia ja kaupitellut itseään niille jos mistä hinnasta — eikä se vielä tänäänkään ole askeltakaan pitemmällä.

Nämä liittolaiset ovat kaikki luonteeltaan taantumuksellisia. Niitä ovat kuningasvalta armeijoinen ja byrokratioineen, feodaalinen suuraateli, niitä ovat pienet maalaisjunkkerit, jopa papitkin. Kaikkien näiden kanssa on porvaristo tehnyt sopimuksia ja lehmänkauppoja vain säilyttääkseen rakkaan nahkansa, kunnes sille ei lopulta ole jäänyt enää mitään kaupattavaa. Ja kuta enemmän proletariaatti on kehittynyt, kuta enemmän se on alkanut tuntea itsensä luokaksi ja toimia luokkana, sitä arka-mielisemmiksi ovat käyneet porvarit. Kun preussilaisten ihmeteltävän keho strategia voitti Sadowan luona itävaltalaisten, ihmeellistä kyllä, vieläkin huonomman strategian, oli vaikea sanoa, kumpi hengähti helpottuneemmin — preussilainen porvariko, joka samaten sai Sadowan luona selkäänsä, vaiko itävaltalainen.

Meidän suurporvarimme menettelevät 1870 yhä aivan samoin, kuin keskiporvarit menettelivät 1525. Mitä tulee pikkuporvareihin, käsityömestareihin ja pikkukauppiaisiin, niin he jäävät aina samanlaisiksi. Heidän toiveenaan on keinotella itsensä

suurporvaristoon ja pelkoon se, että heidät sysätään proletariaattiin. Peläten ja toivoen he tulevat taistelun aikana varjelemaan arvokasta nahkaansa ja taistelun päätyttyä liittymään voittajaan. Sellainen on niiden luonto.

Vuoden 1848 jälkeen on rinnan teollisuuden nousun kanssa kehittynyt proletariaatin yhteiskunnallinen ja poliittinen toiminta. Jo yksin se osa, jota Saksan työläiset esittävät nykyään ammattiliitoissaan, osuustoiminnassa, poliittisissa yhdistyksissä ja kokouksissa, vaaleissa ja niin sanotuilla valtiopäivillä, todistaa, millainen mullistus on aivan huomaamatta tapahtunut Saksassa viimeisten kahdenkymmenen vuoden kuluessa. Suureksi kunniaksi Saksan työläisille on se, että *yksin he* ovat kyenneet lähettämään työläisiä ja työläisten edustajia parlamenttiin, kun taas ranskalaiset ja englantilaiset eivät tähän mennessä ole pystyneet sitä tekemään.

Mutta proletariaattikaan ei ole vielä kehittynyt niin pitkälle, ettei sille olisi paralleelia vuodelta 1525. Luokkana, joka elää yksinomaan ja jatkuvasti työpalkan varassa, se ei vielä lähimainkaan ole Saksan kansan enemmistönä. Sekin tarvitsee siis liittolaisia. Ja niitä on löydettävissä ainoastaan pikkuporvariston, kaupunkien ryysyköyhälistön, pientalonpoikien ja maatalouden palkkatyöläisten keskuudesta.

Pikkuporvareista olemme jo puhuneet. Ne ovat mitä epäluottettavimpia, paitsi silloin kun on voitettu; silloin ne pitävät äärettömän kovaa ääntä oluttuvissa. Siitä huolimatta niiden keskuudessa on varsin hyviäkin aineksia, jotka itse liittyvät työläisiin.

Ryysyköyhälistö, tämä kaikkien luokkien rappeutuneista aineksista muodostunut kuona, joka on ottanut suuret kaupungit päämajakseen, on kaikista mahdollisista liittolaisista huonoin. Tämä roskaväki on ehdottomasti ostettavaa ja ehdottomasti tunkeilevaa. Kun Ranskan työläiset joka vallankumouksen aikana kirjoittivat talojen seiniin: *Mort aux voleurs! Kuolema varkaille!* ja ampuivatkin muutamia varkaita, niin se ei tapahtunut siksi, että olisi intoiltu omaisuuden puolesta, vaan se johtui siitä oikeasta käsityksestä, että tätä joukkiota täytyy ennen kaikkea pitää aisoissa. Jokainen työväenjohtaja, joka käyttää näitä heittäjiä kaartinaan taikka nojautuu niihin, osoittaa jo siten olevansa liikkeen petturi.

Pientalonpojat — sillä suuret kuuluvat porvaristoon — ovat erilaista väkeä. Joko ne ovat *feodaalitalonpoikia*, joiden on tehtävä verotöitä armolliselle herralle. Koska porvaristo ei ole tehnyt sitä, mikä oli sen velvollisuus, vapauttanut näitä ihmisiä verotyöorjuudesta, niin ei ole vaikea saada heitä vakuuttamaan siitä, että he voivat odottaa vapautustaan vain työväenluokalta.

Taikka ne ovat *vuokratilallisia*. Tässä tapauksessa suhteet ovat useimmiten samat kuin Irlannissa. Vuokra on kasvanut niin korkeaksi, että talonpoika perheinen tulee hädin tuskin toimeen, jos sato on keskinkertainen, ja on miltei nälkäkuoleman partaalla, jos sato on huono, hän ei voi maksaa tällöin vuokraansa ja joutuu sen tähden kokonaan riippuvaiseksi maanomistajasta. Tällaisen väen hyväksi porvaristo tekee jotain vasta sitten, kun sen on pakko. Keneltä muulta he voisivat odottaa pelastustaan kuin työläisiltä?

Jäljellä ovat ne talonpojat, jotka viljelevät *omaa pientä maatilkkuaan*. Nämä ovat useimmiten siinä määrin hypoteekkilainojen rasittamia, että he ovat yhtä riippuvaisia koronkiskojasta kuin vuokratilalliset maanomistajasta. Heillekin jää vain niukka ja lisäksi hyvistä ja huonoista vuosista riippuva äärimmäisen epävarma työpalkkio. He voivat vähimmin toivoa porvaristolta jotain, sillä heitähän juuri porvaristo, koronkiskurikapitalistit nylkevätkin. Mutta he pitävät enimmäkseen hyvin lujasti kiinni omaisuudestaan, vaikkei se todellisuudessa kuulukaan heille, vaan koronkiskurille. Sittenkin on heidät saatava ymmärtämään, että he voivat vapautua koronkiskojista vasta sitten, kun kansasta riippuvainen hallitus on muuttanut kaikki hypoteekkilvelat valtion saataviksi ja sitä tietä alentanut korkokantaa. Ja tämän voi toteuttaa vain työväenluokka.

Kaikkialla, missä keskisuuri maanomistus ja suurmaanomistus ovat vallitsevina, *maatalouden palkkatyöläiset* muodostavat suurilukuisimman luokan maaseudulla. Näin on laita koko pohjois- ja itä-Saksassa, ja *sieltä* löytävät kaupunkien teollisuustyöläiset *lukuisimmat ja luonnollisimmat liittolaisensa*. Niin kuin kapitalisti on teollisuustyöläisen vastakohtana, niin myös maanomistaja tai suurvuokratilallinen on maatalouden palkkatyöläisen vastakohtana. Samat toimenpiteet, jotka auttavat toista, auttavat pakostakin myös toista. Teollisuustyöläiset voivat vapauttaa itsensä vain siinä tapauksessa, jos he muuttavat porvariston pääoman, ts. ne raaka-aineet, koneet, työ- ja elämänvälineet, jotka ovat välttämättömiä tuotantoa varten, yhteiskunnan omaisuudeksi, ts. omaksi omaisuudekseen, jota he käyttävät yhteisesti. Samoin voidaan maatyöläiset vapauttaa surkeasta kurjuudestaan vain siinä tapauksessa, jos ennen kaikkea heidän työnsä pääasiallinen esine, maa, otetaan pois suurtalonpoikien ja sitäkin suurempain feodaaliherrain yksityisomistuksesta ja muutetaan yhteiskunnalliseksi omaisuudeksi, jota maatyöläisten osuuskunnat viljelevät yhteisesti. Tässä tulemme siihen Baselin kansainvälisen työväenkongressin kuuluisaan päätökseen, että yhteiskunnan etu vaatii muuttamaan maaomaisuuden yhteiseksi, kansalliseksi omaisuudeksi. Tällä päätöksellä tarkoitetaan pääasiassa niitä maita, joissa on suurmaanomistusta ja siihen liittyvää

suurtilataloutta sekä näillä suurtiloilla yksi isäntä ja paljon päiväpalkkalaisia. Saksassa tämä asiointi on suurin piirtein yhä vieläkin vallitsevana ja sen tähden tuo päätös, koskien lähinnä Englantia, olikin *mitä ajankohtaisin juuri Saksaan nähden*. Maatalousproletariaatti, maatalouden palkkatyöläiset — ovat luokka, josta rekrytoidaan ruhtinain armeijain suuret massat. Se on luokka, joka nyt yleisen äänioikeuden nojalla lähettää suuren määrän feodaaliherroja ja junkkereita parlamenttiin; mutta se on myös luokka, joka on lähimpänä kaupunkien teollisuustyöläisiä, jolla on samat elinehdot kuin näilläkin ja joka on vajonnut jopa syvemmällekin kurjuuteen kuin nämä. Tämä luokka on voimaton, koska se on pirstoutunut ja hajanainen; mutta hallitus ja aatelisto tuntevat kyllin hyvin sen piilevän voiman ja antavat tarkoituksellisesti koulujen rappeutua, jotta se pysyisi tietämättömänä. Saksan työväenliikkeen lähin, mitä pakottavin tehtävä on saada tämä luokka toimimaan ja mukaan liikkeeseen. Siitä päivästä alkaen, jolloin maatalouden palkkatyöläisten joukot oppivat ymmärtämään omat etunsa, siitä päivästä alkaen on taantumuksellinen, feodaalinen, byrokraattinen tai porvarillinen hallitus Saksassa mahdoton.

* * *

Edellä olevat rivit on kirjoitettu enemmän kuin neljä vuotta sitten. Ne säilyttävät pätevyytensä vielä tänäänkin. Se, mikä piti paikkansa Sadowan ja Saksan jaon jälkeen, osoittautuu paikkansapitäväksi myös Sedanin ja preussilaisen kansakunnan pyhän Saksan valtakunnan perustamisen jälkeen. Niin vähän saattavat niin kutsutun suurpolitiikan „maailmaa järjestyttävät” eleilyt muuttaa historiallisen liikunnan suuntaa.

Ne voivat sen sijaan joututtaa tämän liikunnan vauhtia. Ja tässä suhteessa on edellä mainittujen „maailmaa järjestyttävien tapahtumien” aiheuttajilla ollut tahtomattaan tuloksia, joita he varmaankin ovat vähimmin toivoneet, mutta jotka heidän on hyvällä tai pahalla otettava lukuun.

Jo 1866 vuoden sota järkytti vanhaa Preussia sen perustuksia myöten. Läntisten maakuntien kapinallisen teollisen aineksen — niin porvarillisen kuin proletaarisinkin — alistaminen jälleen vanhaan kuriin oli vuoden 1848 jälkeen jo vaivoja vaativaa; se onnistui kuitenkin, ja itäisten maakuntien junkkerien etu oli lähinnä armeijan edun kanssa jälleen hallitsevana valtiossa. Vuonna 1866 miltei koko luoteis-Saksa tuli preussilaiseksi. Paitsi sitä, että jumalan armoittama Preussin kruunu kärsi korvaamattoman moraalisen vahingon nielaistessaan kolme muuta jumalan armoittamaa kruunua, monarkian painopiste siirtyi nyt huomattavasti länteen. Reinin maakunnan ja Westfalenin viisi-

miljoonaista väestöä vahvistettiin ensin neljällä miljoonalla välittömästi annektoidulla ja sitten kuudella miljoonalla välillisesti — Pohjois-Saksan liiton kautta — annektoidulla saksalaisella. Ja vuonna 1870 siihen lisättiin vielä kahdeksan miljoonaa lounaissaksalaista, niin että „uudessa valtakunnassa” 14,5 miljoonalla vanhapreussilaisella (jotka olivat Elben itäpuolen kuudessa maakunnassa, missä lisäksi oli vielä pari miljoonaa puolalaista) oli nyt vastassaan noin 25 miljoonaa, jotka olivat kauan sitten kasvaneet vanhapreussilaista junkkerifeodalismia ylemmäksi. Näin juuri Preussin armeijan voitot siirsivät sijoiltaan koko preussilaisen valtiorakennuksen perustaa; junkkeriston herruus kävi jopa hallituksellekin yhä sietämättömämmäksi. Mutta samaan aikaan repäisevän nopea teollinen kehitys oli porvariston ja työläisten välisellä taistelulla työntänyt takalalle junkkerien ja porvariston välisen taistelun, joten vanhan valtion yhteiskunnallisissa perustuksissa tapahtui sisäisestikin täydellinen mullistus. Vuodesta 1840 hitaasti lahonneen monarkian perusedellytyksenä oli ollut aateliston ja porvariston välinen taistelu, missä monarkia piti tasapainoa. Siitä hetkestä lähtien, jolloin kysymyksessä ei ollut enää aateliston suojeleminen porvariston hyökkäyksiltä, vaan kaikkien omistavien luokkien suojeleminen työväenluokan hyökkäykseltä, koko vanhan absoluuttisen monarkian täytyi muuttua nimenomaan tätä tarkoitusta varten muokatuksi valtiomuodoksi: *bonapartelaiseksi monarkiaksi*. Tätä Preussin siirtymistä bonapartismiin olen jo käsitellyt toisessa kohdin („Asuntokysymyksestä”, 2. vihko, ss. 26 ja seur.¹). Mutta siinä minun ei tarvinnut korostaa sitä, mikä tässä on sangen oleellista, nimittäin, että tämä siirtyminen oli *suurin edistysaskel*, minkä Preussi on ottanut 1848 jälkeen; niin kovin oli Preussi jäänyt jälkeen nykyaikaisesta kehityksestä. Sehän oli edelleenkin puolifeodaalinen valtio, jota vastoin bonapartismi on joka tapauksessa nykyaikainen valtiomuoto, joka edellyttää feodalismia syrjäyttämistä. Preussin on siis suostuttava raivaamaan pois lukemattomat vanhat feodaaliset jätteet, uhraamaan junkkeristo sinänsä. Tämä tapahtuu luonnollisestikin mitä lievimmässä muodossa ja suositun melodian: „Immer langsam voran”² mukaisesti. Niin on esimerkiksi kuulun piirijärjestelmän laita. Se poistaa ne etuoikeudet, joita yksityinen junkkeri nauttii maatilallaan, mutta vain palauttaakseen ne kaikkien suurtilanomistajain yhteisinä etuoikeuksina koko piirin mitassa. Asia ei muutu, se vain käännetään feodaaliselta porvarilliselle murteelle. Vanhapreussilainen junkkeri muutetaan pakolla likipitään englantilaisen

¹ Ks. tätä osaa, s. 536. *Toim.*

² — „Ain’ hiljaa eelleen”. *Toim.*

squiren kaltaiseksi, eikä hänellä ole lainkaan syytä pyristellä sen kovemmin vastaan, sillä toinen on yhtä tyhmä kuin toinenkin.

Täten on siis Preussin ihmeellisenä kohtalona saattaa tämän vuosisadan lopulla ja bonapartismien miellyttävässä muodossa päätökseen se porvarillinen vallankumouksensa, joka alkoi vuosina 1808—1813 ja edistyi hieman vuonna 1848. Ja jos kaikki käy hyvin, ja maailma jaksaa rauhassa vartoa, ja me elämme kyllin kauan, niin saamme ehkä vuonna 1900 kokea, että Preussin hallitus on todella poistanut kaikki feodaaliset laitokset ja Preussi on vihdoinkin päässyt siihen pisteeseen, missä Ranska oli 1792.

Feodalismien poistaminen merkitsee positiivisesti sanottuna porvarillisten olojen voimaan saattamista. Sitä mukaa kuin aateliset etuoikeudet kaatuvat, lainsäädäntö porvarillistuu. Ja tässä on se, mikä on ytimenä Saksan porvariston suhtautumisessa hallitukseen. Näimme, että hallituksen *on pakko* suorittaa nämä hitaat ja vähäpätöiset uudistukset. Mutta porvaristolle se esittää jokaisen näistä pienistä myönnytyksistä porvareille tehtynä *uhrauksena*, myönnytyksenä, joka on saatu suurella vaivalla kruunulta ja jonka vuoksi heidän, porvarien, täytyy puolestaan tehdä jotain myönnytyksiä hallitukselle. Ja porvarit, vaikka he ovatkin melko selvillä asian olemuksesta, suostuvat tähän petokseen. Tästä onkin saanut alkunsa tuo äänetön sopimus, mikä on mykkänä perustana kaikissa valtiopäivä- ja kamarikeskusteluissa Berliinissä: toisaalta hallitus etanan vauhdilla uudistaa lakeja porvariston eduksi, poistaa feodaalisia ja pikkuvaltiojärjestelmästä johtuvia teollisuuden esteitä, saattaa voimaan yhtenäisen raha-, mitta- ja painojärjestelmän, elinkeinovapauden jne., asettaa liikkumisvapauden kautta Saksan työvoiman pääoman rajattomaan käyttöön, suosii kauppaa ja keinottelua; toisaalta porvaristo jättää hallitukselle kaiken todellisen poliittisen vallan, äänestää verojen, lainojen ja sotaväenoton puolesta sekä auttaa laatimaan kaikki uudet reformilait sellaisiksi, että vanha poliisivalta pysyy epämieluiden henkilöiden osalta täydessä voimassaan. Porvaristo ostaa verkkaisen yhteiskunnallisen vapautuksensa kieltäytymällä kerta kaikkiaan omasta poliittisesta vallasta. Päävaikuttimena, mikä saa porvariston hyväksymään tällaisen sopimuksen, ei tietysti ole se, että se pelkää hallitusta, vaan se, että se pelkää proletariaattia.

Niin surkeasti kuin porvaristomme esiintyykin poliittisella alalla, niin kieltämätöntä on, että teollisessa ja kaupallisessa suhteessa se vihdoinkin täyttää velvollisuutensa. Teollisuuden ja kaupan kasvu, johon viitattiin toisen painoksen johdannossa, on siitä lähtien vieläkin suuremmalla tarmolla kehittynyt. Se, mitä Reinin-Westfalenin teollisuusalueella on tässä suhteessa tapahtunut vuoden 1869 jälkeen, on Saksaan nähden suorastaan ennen

kuulumatonta ja muistuttaa sitä nousua, joka tapahtui Englannin tehdaspiireissä tämän vuosisadan alussa. Ja Saksissa ja Ylä-Sleesiassa, Berliinissä, Hannoverissa ja rannikkokaupungeissa on käyvä samoin. Osallistumme vihdoin maailmankauppaan, meillä on todellinen suurteollisuus, todella nykyaikainen porvaristo; sen tähden meillä on ollut myös todellinen talouspula ja olemme niin ikään saaneet todellisen, valtavan proletariaatin.

Vuosien 1869—1874 Saksan historiassa Spichernin, Mars-la-Tourin ja Sedanin taistelujen pauhu ja kaikki se, mitä niihin liittyy, on tulevalle historiankirjoittajalle merkitsevä paljon vähemmän kuin Saksan proletariaatin vaatimaton, rauhallinen, mutta alati edistyvä kehitys. Jo 1870 Saksan työläiset saivat kestää raskaan koetuksen: Bonaparten sotaprovokaation ja sen luonnollisen seurauksen — Saksan yleisen kansallisen innostuksen. Saksan sosialistiset työläiset eivät antaneet hetkeksikään eksyttää itseään. Heissä ei esiintynyt mitään kansallisen šovinismin tunteita. Mitä hurjimman voiton huuman ympäröiminä he pysyivät kylminä, ja heidän vaatimuksenaan oli „kohtuullinen rauha Ranskan tasavallan kanssa eikä mitään aluevaltauksia”; piiritystilakaan ei saanut heitä vaikenemaan. Heidän tahollaan ei saanut vastakaikua enempää sotamaine kuin puheet Saksan „valtakunnan suuruudesta”; heidän ainoaksi päämääräkseen jäi koko Euroopan proletariaatin vapauttaminen. Voidaan täydellä syyllä sanoa: niin vaikeaan ja niin loistavasti kestitettyyn koetukseen eivät minkään muun maan työläiset ole tähän saakka joutuneet.

Sota-ajan piiritystilaa seurasivat valtiopetos- ja majesteettirikosjutut ja virkamiesten loukkaamisia koskevat oikeusjutut, rauhanajan alati lisääntyvät poliisijuonittelut. Kolme neljä „Volksstaat” lehden toimittajaa oli säännöllisesti yhtäkaa vankilassa, toisten lehtien suhteen asianlaita oli samoin. Jokaisen vähänkin tunnetumman puoluepuhujan täytyi ainakin kerran vuodessa astua tuomioistuimen eteen, jossa hän miltei säännöllisesti sai tuomion. Karkotukset, takavarikoinnit, kokousten hajotukset seurasivat toisiaan tuhka tiheään. Kaikki turhaan. Pidätetyn tai karkotetun tilalle astui heti toinen; jokaisen hajotetun kokouksen tilalle kutsuttiin kaksi uutta; sitkeydellä ja noudattamalla tarkasti lakia väsyttiin poliisimielivalta milloin milläkin paikkakunnalla. Kaikki vainot vaikuttivat päinvastoin kuin oli tarkoitettu; kaukana siitä, että olisivat murtaneet työväenpuolueen tahi edes lannistaneet sen, ne toivat siihen vain alati uusia jäseniä lisää ja vahvistivat järjestöä. Taistelussaan virkamiehiä samoin kuin yksityisiä porvareita vastaan työläiset osoittivat kaikkialla olevansa älyllisesti ja moraalisesti ylivoimaisia ja näyttivät, varsinkin ottaessaan yhteen niin sanottujen „työnantajain” kanssa, että he, työläiset, ovat nyt sivistyneitä ja kapitalistit tolvanoita. Ja sitä paitsi he käyivät tätä taisteluaan enimmäkseen pitäen yllä

huumoria, mikä on paras todiste siitä, että he ovat varmoja asiastaan ja tietoisia etevämmyydestään. Taistelun, jota tällä tavalla käydään historiallisesti valmiilla maaperällä, täytyy tuottaa suuria tuloksia. Tammikuun vaalien tulos on toistaiseksi ainutlaatuinen ilmiö nykyaikaisen työväenliikkeen historiassa, ja hämmästyksensä, minkä se koko Euroopassa aiheutti, oli täysin aiheellista.

Saksan työläisillä on muun Euroopan työläisiin verraten kaksi oleellista etuisuutta. Ensiksikin se, että he kuuluvat Euroopan teoreettisimpaan kansaan ja ovat säilyttäneet teoreettisen tajunsa, minkä Saksan ns. „sivistyneet” ovat niin täydellisesti menettäneet. Ilman edelläkäypää saksalaista, etenkin Hegelin filosofiaa saksalainen tieteellinen sosialismi — ainoa tieteellinen sosialismi, mikä milloinkaan on olemassa ollut — ei olisi koskaan syntynyt. Jollei työläisillä olisi ollut teoreettista tajua, tämä tieteellinen sosialismi ei olisi koskaan tullut heissä lihaksi ja vereksi siinä määrin kuin nyt. Ja miten tavattoman suuri etuisuus tämä on, se näkyy toisaalta siitä kaiken teorian väheksymisestä, mikä on eräänä pääsyynä siihen, että Englannin työväenliike kaikesta eri ammattialojen erinomaisesta organisaatiosta huolimatta edistyy niin hitaasti, ja toisaalta siitä hajaannuksesta ja sekaannuksesta, jota proudhonismi on aiheuttanut alkuperäisessä muodossaan ranskalaisten ja belgialaisten keskuudessa sekä Bakuninin karrikoimassa muodossa espanjalaisten ja italialaisten keskuudessa.

Toisena etuisuutena on se, että ajallisesti saksalaiset ovat tulleet työväenliikkeeseen milteipä viimeisinä. Niin kuin saksalainen teoreettinen sosialismi ei ole koskaan unohtava, että se pohjaa Saint-Simoniin, Fourier'hen ja Oweniin, kolmeen mieheen, jotka kaikesta fantastisuudesta ja utopismista huolimatta kuuluivat kaikkien aikojen suurimpiin älyihin ja ennakoivat nerokkaasti lukemattomia asioita, joiden pätevyys me todistamme nyt tieteellisesti, niin myös Saksan käytännöllisen työväenliikkeen ei pidä koskaan unohtaa, että se on kehittynyt Englannin ja Ranskan työväenliikkeen pohjalla, että se on voinut ilman muuta käyttää hyödykseen näiden kalliisti ostamia kokemuksia, välttää niiden virheitä, jotka silloin useimmiten olivat väistämättömiä. Missä olisimmekaan nyt ilman edelläkäypää Englannin trade unioneja ja Ranskan poliittisia työväentaistelujakin, ilman sitä valtavaa sysäystä, minkä etenkin Pariisin Kommuuni on antanut?

Saksan työläisille on annettava tunnustus, että he ovat harvinaisen ymmärtäväisesti käyttäneet hyväkseen asemansa tarjoamia etuisuuksia. Ensi kerran siitä lähtien, kun työväenliikettä on, taistelua käydään sopusoinnussa ja yhtenäisesti sekä suunnitelmallisesti sen kolmella eri suunnalla — teoreettisella, poliittisella ja käytännöllis-taloudellisella (kapitalistien vastustaminen)

suunnalla. Tässä niin sanoaksemme konsentrisessa hyökkäyksessä onkin Saksan työväenliikkeen voima ja voittamattomuus.

Tämä heidän edullinen asemansa toisaalta ja saariasemasta johtuvat Englannin työväenliikkeen erikoisuudet ja Ranskan työväenliikkeen väkivaltainen nujertaminen toisaalta ovat asettaneet tällä haavaa Saksan työläiset proletaarien taistelun etujoukoksi. Kuinka kauan tapahtumat sallivat heidän olla tällä kunniapaikalla, sitä ei voi etukäteen sanoa. Mutta niin kauan kuin he siinä ovat, he tulevat toivottavasti täyttämään paikkansa niin kuin kuuluu. Se vaatii ponnistamaan kaksin verroin enemmän taistelun ja agitaation kaikilla aloilla. Etenkin johtajien velvollisuus on tehdä itselleen yhä selvemmäksi ja selvemmäksi kaikki teoreettiset kysymykset, vapautua yhä enemmän ja enemmän perinnäisten, vanhaan maailmankatsomukseen kuuluvien fraasien vaikutuksesta ja pitää alati mielessään, että siitä lähtien kun sosialismista on tullut tiede, sitä on myös tieteenä käsiteltävä, ts. sitä pitää tutkia. Tätä näin hankittua, yhä enemmän kirkastettua tietoa on levitettävä yhä suuremmalla innolla työläisjoukkojen keskuuteen ja tiivistettävä yhä lujemmaksi puoluejärjestöä samoin kuin ammattiyhdistysjärjestöä. Vaikka äänet, jotka tammikuussa annettiin sosialisteille, edustavatkin jo melkoista armeijaa, niin eivät ne toki vielä läheskään muodosta Saksan työväenluokan enemmistöä; ja niin rohkaisevia kuin ovatkin maaseutuväestön keskuudessa harjoitetun propagandan tulokset, niin jää kuitenkin juuri tässä suhteessa vielä äärettömän paljon tehtävää. Ei saa siis uupua taistelussa, vaan viholliselta on valttava kaupunki toisensa jälkeen, vaalipiiri toisensa jälkeen, mutta ennen kaikkea on säilytettävä tosi kansainvälinen henki, joka ei päästä syntymään mitään isänmaallista šovinismia ja ottaa ilolla vastaan jokaisen uuden askelen proletaarisessa liikkeessä, ottakoon sen mikä kansallisuus tahansa. Jos Saksan työläiset tulevat näin kulkemaan eteenpäin, niin he tulevat marssiin — joskaan ei nyt aivan liikkeen kärjessä — ei olisi lainkaan liikkeen etujen mukaista, että vain jonkin yhden kansakunnan työläiset marssisivat sen kärjessä —, niin kumminkin kunniakaalla paikalla taistelulinjassa; ja he tulevat olemaan täysissä aseissa silloin, kun odottamattoman raskaat koettelemukset tai valtavat tapahtumat vaativat heiltä suurempaa miehuutta, suurempaa päättäväisyyttä ja toimintatarmaa.

Lontoossa, heinäkuun 1. p:nä 1874

*Kirjoittanut F. Engels,
ensimmäinen osa kirjoitettu 1870,
jälkimmäinen heinäkuun 1. p:nä 1874
Julkaistu „Saksan talonpoikaissota”
teoksen toisessa ja kolmannessa
painoksessa, jotka ilmestyivät
Leipzigissä vv. 1870 ja 1875*

*Julkaistaan kolmannen painoksen
tekstin mukaan
Suomennos saksasta*

